

Prológ

Cesta vedie stále vpred. Klúkatí a točí sa, potom zase letí rovinou. Rozdeľuje kopce a spája polia. Prechádza ponad bystré potoky, čakajúce na svoje pomenovanie. Celý kraj je čistý a nový. Pýta si byť poznaný. Túži dostať meno. Drobnú značku či zopár atramentových písmen.

Každým dňom sa čoraz viac vzdáľujem svojmu domovu. Miestu, kde som vyrastal, naučil sa písať a stal sa tým, kým som dnes.

Moji opatrovníci mi kedysi dávno prideliť meno, ktoré nedokážete vysloviť. Volajte ma teda Pisár. Hovoria mi tak všetci. Meno odkazuje na to, čo robím a kým som. Všetko z čias predtým zahalila hmla.

Vraj sa to udialo v jedno jesenné ráno. Kráľ sa vracal z ďalekej cesty spoza Bielych hôr. Tešil sa na svoju domovinu a kraj prechádzal svižným tempom. Výprava mu takmer nestačila.

Práve v to ráno, keď sa sprievod chystal vyraziť z dočasného táboriska, ozval sa z trstia náramný krik. Vraj som vreštal tak hlasno, že poddaní nemuseli ani privolať kráľa – dobehol ako jeden z prvých a z ubitých vodných rastlín a sivého blata vytiahol batola. Zalepený od bahna a rias, visel som zrazu v jeho vystretých rukách všetkým na očiach.

Kráľ ma dal umyť a nakímiť riedkym kozím mliekom. Takto opatrený som spokojne zaspal. Potom prišiel ku mne kňaz a nad močariskom, z ktorého ma vytiahli, ma

pokrstil. V ten deň rozhodol kráľ o mojom osude dva-krát. Prvý raz, keď ma zachránil pred utopením, a druhý raz, keď ma zveril do rúk brata Rogeria. Usúdili, že môžem priniesť kláštoru šťastie, a ak nič iné, aspoň do ich zbo-ru pridajú o jedného speváka navyše. Opát ma vzal pod svoje krídla a s požehnaním od najmilostivejšieho kráľa sa začalo moje štúdium.

Ktovie, kde a ako by som skončil, nebuť kráľovej šla-chetnosti. Dodnes som mu za ňu vďačný.

No nech sa moje nájdenie zdá akokoľvek zázračné, ne- bolo zázrakom. Som človek z mäsa a kostí, hoc nájdený podľa biblických príbehov. Podobný Mojžišovi, vytiah- nutého z Nílu, stal som sa symbolom viery a blaženos- ti osudu, víťazstva drobných a nevinných. Chýr o mojom požehnanom vylovení z rozbahneného močariska sa stal príbehom, ktorý sa rozprával po celom kráľovstve. Neu- chytil sa len medzi urodzenými pánmi. Najzvučnejšie sa ozýval z domov obyčajných ľudí, ktorí najväčšmi potrebo- vali príbehy s dobrým koncom.

Preto neverím v náhody. Každý náš pohyb má zmysel. Každá najnepodstatnejšia príhoda spúšťa sled udalostí, krútiace Božími kolesami. Božia prozreteľnosť a múdrosť predstavených preto rozhodla, že po rokoch učenia a do- spievania sa na cestu vydám ja sám.

A tak teraz kráčam vpred. Cesta vedie práve k mies- tam, kde ma pred mnohými rokmi zachránila kráľovská ruka pred istou smrťou. Musím sa predrať lesnou húšti- nou i riečnym tístím. Je to už dvadsiaty siedmy deň, čo som opustil svoj milovaný stôl v kláštore Božej múdrosti. Miesto neho mi slúži doska z ľahkého dreva, ktorú no- sím prehodenú cez chrbát. Miesto stoličky mám kameň či

padnutý peň. Dni plné chladu sú rovnako dlhé ako aj cesta, na ktorú som sa podujal. Za každým kopcom vidím inú krajinu. Aj ľudia sa menia. Slnéčné tváre južných krajov nahrádzajú svetlé obličaje so sinavými očami. Mihajú sa za tmnými oblokmi skromných príbytkov. O ich životoch svedčí akurát dym dvíhajúci sa nad slamené strechy rozmrvených domcov.

Spisujem teda to málo, čo ma cestou postretne, aby som podal správu o najvýchodnejších chotároch kráľovstva. Moja úloha je mimoriadne dôležitá. Na jej konci predostriem kráľovi obraz krajiny, poznaný mojimi očami, prejdený mojimi nohami, zakreslený a spísaný mojou rukou. Ostáva mi ešte mnoho dedín, lesov a lúk, ktoré musím prejsť prv, než sa vrátim k svojmu stolu. A to je len dobre. Na opis takého obrovského kusiska zeme potrebujem toľko času, koľko mi ho len Boh nadelí.

Cesta teda vedie vpred, no zároveň aj späť. Otázne zostáva, či ta dôjdem. Zima prituhuje a usadlosť ubúda.

Kubínové mlčanie

/ kedysi dávno pred Pisárovou púťou /

Kolobeh roka sa v Trpkej Hruške prehupol do druhej polovice. Z tuhých nocí sa stali horúce večery plné hlasného hmyzieho bzukotu. Spolu s horúčavami sa však nad obcou vznášal aj chlad. Mrazivý chlad neistoty a neutíchajúceho strachu. Z drahocenného času zlatého slnka, keď dozrievajú a tmavnú plody vínnej révy, akoby niekto ukrajoval. Ako nejaké malé dieťa, ktoré trápi ružovú dáždovku a kúsok po kúsku z nej krája, len aby videlo, pokiaľ ešte slepý tvor vydrží bojovať, kým to vzdá a navždy stuhne.

Osadníci prežívali ťažké chvíle. Z domu matky Hviezdy sa opäť ozýval plač. Žena vybehla do tmavej noci. Plakala, trhala si vlasy a kričala do noci: „Málo si mi vzal? Vráť mi ich, sú moje. Nič viac na tomto svete nemám!“

Všetko živé stíchlo. Príroda akoby rozumela žiaľu ženských výkrikov. Horúce ženine slzy ťažko dopadali na prašnú zem. Osadníci za oblokmi svojich úbohých chalúpok zmeraveli od strachu. Z teplého svetla otvorených dverí vybehla útla postava. Dievča, azda šestnásťročné, padlo na kolená k svojej ubolenej materi. „Snažne vás prosím, poďte späť, mamička. Ešte máte mňa...“ premáhalo sa k slovám a ťahalo matku zo zeme. Schúlené postavy spolu nehlučne vzlykali, až sa po chvíli utrúpeného ticha boľavo zdvihli a opreté do seba odkrивkali k svetlu nízkeho prahu.

„Tak ďalšia,“ vzdychol si Belobrad, vzhliadnuc na temnú oblohu. Vzal si čiapku zo stola a nechal za sebou rozpitý pohár červeného vína.

„Boh nás tresce za naše hriechy,“ zahlásil Žito.

„Keby aspoň trestal takých, čo hriechy majú,“ otočil sa starc prísne k uhýbajúcim sa očiam. „Čím si zasluhuje chudobná vdova Boží trest? Prečo si nebesá berú jej jediné poklady? A keby iba jej. Bez krásy, ktorú na tento svet priniesla, sa hádam ani neoplatí žiť!“ Treskol päťou po stole, až pohár nadskočil. „Teraz nič nepovieš,“ prehovoril Belobrad tichšie. „To preto, že si sa nenaučil formulku, ktorú by si mal použiť v takejto situácii.“

„Katastrofa,“ zareagoval Žito polohlasom a smutne.

Na hodnú chvíľu nastalo ticho. Žito nebol dobrým partnerom na rozhovor. Jeho slovná zásoba pozostávala z naučených slov a viet. Nedokázal zložiť ani holú vetu, ktorá by pramenila z jeho vlastnej mysle. Opakoval len naučené, začuté frázy.

Preto teraz radšej mlčal. Správne tušil, že jeho plané reči by mohli starca iba viac nahnevať. Ticho čakal, kým sa Belobradovi opäť rozviaže jazyk. Cítil, že jeho otec o udalostiach v osade niečo tušil. Možno dokonca aj vedel, len sa neodhodlal na činy.

„Hovorí sa,“ pokračoval Belobrad, „že taká krása nepatrí na tento svet. Azda je to hriech, keď je dievča krásne? Je hriechom, keď človek prinesie do tohto sveta trocha pôvabu?“

Vzal do ruky pohár a boľavo prehítal. Nútil sa. Syn mu podal ruku a v starcových očiach sa objavili slzy. „Máš pravdu, milý Žito. Boh nás má za čo trestať.“ Pohladel synovu spotvorenú tvár. „Pre víťazstvo zla stačí, aby dobro nerobilo nič.“

Porazený si sadol na drevenú lavicu a odložil si čiapku. Pohľad upriamil ku sklenenému džbánu, za ktorým sa odrážal jas lojovej sviečky. Na Belobradovej tvári sa premietalo červené svetlo.